

Identifying the Dimensions of Knowledge Sharing for the Development of Health in the Departments of Education in Mazandaran Province

Najmeh Sadat Golestani Fard ¹, Kiomars Khatir Pasha ²

1. PhD of Educational Management, Department of Educational Management, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran.

E-mail: golestani.fard@gmail.com

2. Corresponding Author, Assistant Professor, Department of Educational Management, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran.

E-mail: Kiu.pasha@gmail.com

Article Info

Article type:

Research

Article history:

Received:

22 Apr 2025

Received in revised form:

05 May 2025

Accepted:

24 Jun 2025

Published online:

01 Aug 2025

Keywords:

Knowledge Sharing,
Health,
Students,
Education.

ABSTRACT

Introduction: Considering the crucial role of knowledge sharing in enhancing organizational learning and improving the quality of educational services, identifying its dimensions can play an effective role in the development of organizational health. This study was conducted with the aim of identifying the dimensions of knowledge sharing in the Departments of Education in Mazandaran Province.

Methods: This research employed an exploratory mixed-method design. In the qualitative phase, thematic analysis and semi-structured interviews were conducted with 16 experts. In the quantitative phase, a researcher-made questionnaire was used to collect data from 350 staff members of the Departments of Education in Mazandaran Province, selected through Cochran's formula. The collected data were analyzed using SPSS21 and AMOS software.

Results: The results revealed seven factors as dimensions of knowledge sharing for the development of organizational health: sequential knowledge (5 items), explicit knowledge (5 items), tacit knowledge (6 items), technological dimension of knowledge sharing (4 items), cultural dimension (6 items), work system dimension (5 items), and informational dimension (6 items).

Conclusion: The findings indicate that knowledge sharing in the Departments of Education in Mazandaran Province is a complex and multi-layered process, dependent on the simultaneous interaction of human, technological, cultural, and structural factors. Focusing on only one dimension while neglecting others will not lead to desirable outcomes. Therefore, managers and policymakers in this field should adopt a comprehensive and systemic approach to strengthen all identified dimensions. Such an approach can enhance decision-making quality, increase organizational productivity, improve organizational learning, and ultimately help achieve the overarching goals of the education system.

Cite this article: Golestani Fard NS, Khatir Pasha K. Identifying the Dimensions of Knowledge Sharing for the Development of Health in the Departments of Education in Mazandaran Province. Journal of Modern Approaches in Education Management and Health Sciences. 2025; 02 (02): 20-29. [Doi: 10.22034/edus.2025.545543.1007](https://doi.org/10.22034/edus.2025.545543.1007)

Journal of Modern Approaches in Education Management and Health Sciences is licensed under CC BY-NC 4.0.

Web site: <https://www.eduhealthsci.ir> | Email: eduhealthsci@gmail.com.

© The Author(s).

Publisher: Academic Center for Education, Culture and Research (ACECR), Mazandaran Branch, Mazandaran, Iran.

Extended Abstract

Introduction

In today's dynamic and knowledge-driven world, organizations increasingly recognize knowledge as one of their most critical strategic resources. Nowhere is this truer than in the education sector, where human capital and the ability to generate, share, and utilize knowledge form the backbone of institutional success. Schools and educational departments are not only places of instruction but also complex organizations that must continuously adapt to new policies, technologies, and social demands. In this context, knowledge sharing emerges as a vital mechanism for enhancing organizational learning, strengthening collaboration, and ensuring sustainable development. It is particularly significant in the promotion of organizational health, which refers to the overall well-being, effectiveness, and resilience of an institution. Organizational health encompasses dimensions such as trust, participation, innovation, morale, and the ability to respond effectively to challenges. Without effective knowledge sharing, organizational health is likely to decline, as employees and managers may lack the necessary information, strategies, and insights to make sound decisions or to build constructive relationships. The Departments of Education in Mazandaran Province represent a system with diverse responsibilities, ranging from policy implementation and resource management to supporting schools and teachers. Given this scope, identifying the key dimensions of knowledge sharing is not only a theoretical concern but also a practical necessity for managers and policymakers. A clear understanding of these dimensions can help pinpoint strengths and weaknesses in the current practices of knowledge exchange and provide a roadmap for improving communication channels, developing staff competencies, and fostering a supportive organizational culture. Prior research has often highlighted the challenges of balancing explicit and tacit knowledge, addressing technological barriers, and cultivating trust among employees. However, studies specifically focused on regional education departments, particularly in the context of Iran, remain limited. Therefore, this study was designed to fill this gap by systematically exploring and identifying the main dimensions of knowledge sharing within the Departments of Education in Mazandaran Province. By employing an exploratory mixed-method design, the research aimed to capture both the in-depth perspectives of experts and the broader trends among employees. The ultimate goal was to understand how knowledge sharing practices can be harnessed to develop organizational health, thereby enhancing not only the efficiency of educational services but also the overall learning environment that benefits students, teachers, and the wider community.

Methods

This research employed an exploratory mixed-method design. In the qualitative phase, thematic analysis and semi-structured interviews were conducted with 16 experts. In the quantitative phase, a researcher-made questionnaire was used to collect data from 350 staff members of the Departments of Education in Mazandaran Province, selected through Cochran's formula. The collected data were analyzed using SPSS21 and AMOS software.

Results

The results revealed seven factors as dimensions of knowledge sharing for the development of organizational health: sequential knowledge (5 items), explicit knowledge (5 items), tacit knowledge (6 items), technological dimension of knowledge sharing (4 items), cultural dimension (6 items), work system dimension (5 items), and informational dimension (6 items).

Conclusion

The findings of this study provide valuable insights into the multifaceted nature of knowledge sharing and its role in promoting organizational health within the Departments of Education in Mazandaran Province. The identification of seven distinct factors—including sequential knowledge, explicit knowledge, tacit knowledge, and the technological, cultural, work system, and informational dimensions—underscores the complexity of this process. Each dimension represents a critical pathway through which knowledge is created, transmitted, and applied. For instance, sequential knowledge ensures that established procedures and routines are effectively communicated, reducing inefficiencies and preventing redundancy. Explicit knowledge, in the form of documented policies, guidelines, and reports, supports transparency and accountability, while tacit knowledge reflects the invaluable personal experiences and insights of staff members that, when shared, can foster creativity and innovation. Equally important are the contextual dimensions of technology, culture, systems, and information. The technological dimension highlights the enabling role of digital tools and platforms in accelerating communication and facilitating access to information. Nevertheless, technology alone cannot guarantee effective knowledge sharing without a strong cultural foundation. The cultural dimension, therefore, emphasizes the need for trust, openness, and mutual respect, which create an environment where employees feel encouraged to contribute their knowledge without fear of criticism or loss of status. Similarly, the work system dimension

reflects the necessity of designing processes and structures that promote collaboration across departments and minimize bureaucratic obstacles. Finally, the informational dimension underscores the importance of providing accurate, relevant, and up-to-date data as a prerequisite for meaningful knowledge exchange. Taken together, these findings highlight that knowledge sharing is not a linear or isolated activity but rather a dynamic, interdependent system. The neglect of any one dimension can weaken the overall effectiveness of the process, thereby limiting the potential for organizational health. For example, advanced technological systems may fail if cultural barriers persist, just as strong organizational culture may be insufficient in the absence of reliable information systems. For policymakers and managers in the education sector, the implications are clear: a comprehensive and systemic approach is essential. Efforts to strengthen knowledge sharing must simultaneously address technological infrastructure, cultural development, organizational processes, and information management. By doing so, educational departments can foster an environment of continuous learning, improve decision-making quality, enhance productivity, and build resilient organizations capable of meeting future challenges. Ultimately, these efforts will not only contribute to the internal health of the organization but also improve the quality of educational services delivered to students, thereby supporting the broader mission of national educational development.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

This study was approved by the Ethics Committee of Islamic Azad University, Sari Branch, under the code IR.IAU.SARI.REC.1401.180.

Funding

This research received no specific grant from any funding agency.

Authors' contribution

Conceptualization: Kiomars Khatir Pasha; Methodology: Najmeh Sadat Golestani Fard; Software: Kiomars Khatir Pasha; Validation: Kiomars Khatir Pasha; Formal analysis: Najmeh Sadat Golestani Fard; Investigation: Najmeh Sadat Golestani Fard; Data curation: Kiomars Khatir Pasha; Writing – original draft preparation: Kiomars Khatir Pasha; Supervision: Kiomars Khatir Pasha; Project administration: Kiomars Khatir Pasha.

Conflict of interest

The authors declare that there is no conflict of interest regarding this article.

Acknowledgments

The authors of the article express their gratitude to the officials of the Faculty of Educational Management at Islamic Azad University, Sari Branch, as well as to the participating subjects for their cooperation in conducting this research.

شناسایی ابعاد تسهیم دانش در راستای توسعه سلامت در اداره‌های آموزش و پرورش استان مازندران

نجمه السادات گلستانی فرد^۱، کیومرث خطیر پاشا^۲

۱. دکتری مدیریت آموزشی، گروه مدیریت آموزشی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران. رایانامه: golestani.fard@gmail.com

۲. نویسنده مسئول، گروه مدیریت آموزشی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران. رایانامه: Kiu.pasha@gmail.com

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	مقدمه: با توجه به نقش کلیدی تسهیم دانش در ارتقای یادگیری سازمانی و بهبود کیفیت خدمات آموزشی، شناسایی ابعاد آن می‌تواند نقشی مؤثر در توسعه سلامت سازمانی داشته باشد. این پژوهش با هدف شناسایی ابعاد تسهیم دانش در اداره‌های آموزش و پرورش استان مازندران انجام شد.
تاریخ دریافت:	روش پژوهش: این پژوهش به شیوه آمیخته اکتشافی انجام شد؛ در بخش کیفی از تحلیل تم و مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با ۱۶ نفر از خبرگان استفاده گردید و در بخش کمی، با بهره‌گیری از پرسشنامه محقق‌ساخته، داده‌های ۳۵۰ نفر از کارکنان آموزش و پرورش استان مازندران (انتخاب‌شده بر اساس فرمول کوکران) گردآوری و با نرم‌افزارهای SPSS21 و Amos تحلیل شد.
تاریخ بازنگری:	یافته‌ها: نتایج نشان داد ۷ عامل به ترتیب دانش تربیتی (۵ گویه)، دانش آشکار (۵ گویه)، دانش پنهان (۶ گویه)، بعد فناورانه تسهیم دانش (۴ گویه)، بعد فرهنگی (۶ گویه)، بعد سیستم کاری (۵ گویه)، بعد اطلاعاتی (۶ گویه) به عنوان ابعاد تسهیم دانش در راستای توسعه سلامت در اداره‌های آموزش و پرورش استان مازندران در نظر گرفته شدند.
تاریخ پذیرش:	نتیجه‌گیری: مجموع این یافته‌ها بیانگر آن است که تسهیم دانش در اداره‌های آموزش و پرورش استان مازندران یک فرایند پیچیده، چندلایه و وابسته به تعامل همزمان عوامل انسانی، فناورانه، فرهنگی و ساختاری است. اگر تنها یکی از این ابعاد مورد توجه قرار گیرد و سایر ابعاد نادیده گرفته شوند، نتیجه مطلوب حاصل نخواهد شد. بنابراین، مدیران و سیاست‌گذاران این حوزه باید با نگرشی جامع و سیستمی، زمینه‌های لازم برای تقویت همه ابعاد شناسایی‌شده را فراهم کنند. این امر می‌تواند به ارتقای کیفیت تصمیم‌گیری‌ها، افزایش بهره‌وری سازمانی، بهبود یادگیری سازمانی و در نهایت تحقق اهداف کلان نظام آموزش و پرورش منجر شود.
کلیدواژه‌ها:	
اشتراک دانش، سلامت، دانش آموزان، آموزش و پرورش	

استناد: گلستانی فرد، نجمه السادات، خطیر پاشا، کیومرث. شناسایی ابعاد تسهیم دانش در راستای توسعه سلامت در اداره‌های آموزش و پرورش استان مازندران. نشریه

رویکردهای نوین در مدیریت آموزش و علوم سلامت. ۱۴۰۴؛ ۰۲ (۰۲): ۲۹-۲۰. Doi: 10.22034/edus.2025.545543.1007

دسترسی به این نشریه علمی، رایگان است و حق مالکیت فکری خود را بر اساس لایسنس کرییتیو کامنز (CC BY-NC 4.0) به نویسندگان واگذار کرده است.

© نویسندگان.

| آدرس نشریه: <https://www.eduhealthsci.ir/> | ایمیل: eduhealthsci@gmail.com

ناشر: جهاد دانشگاهی واحد استان مازندران.

مقدمه

امروزه در عصر دانایی‌محور، دانش به عنوان ارزشمندترین سرمایه سازمانی شناخته می‌شود و توانایی سازمان‌ها در خلق، ذخیره‌سازی، انتقال و به‌کارگیری آن یکی از عوامل کلیدی موفقیت محسوب می‌گردد. در این میان، تسهیم دانش به‌عنوان قلب تپنده مدیریت دانش، جایگاه ویژه‌ای دارد (۱). تسهیم دانش فرآیندی است که طی آن کارکنان اطلاعات، تجارب، مهارت‌ها و باورهای خود را در اختیار سایرین قرار می‌دهند و از دانش دیگران نیز بهره‌مند می‌شوند (۲). این فرایند نه‌تنها موجب افزایش کارایی و اثربخشی سازمانی می‌شود، بلکه بستری برای یادگیری سازمانی، نوآوری و بهبود مستمر نیز فراهم می‌آورد (۳)؛ در سازمان‌های آموزشی و به‌ویژه در اداره‌های آموزش و پرورش، اهمیت تسهیم دانش دوچندان است. این سازمان‌ها به‌عنوان متولیان نظام تعلیم و تربیت، نقش محوری در توسعه سرمایه انسانی کشور ایفا می‌کنند (۴). مدیران و کارکنان آموزش و پرورش درگیر تصمیم‌گیری‌ها، برنامه‌ریزی‌ها و اقداماتی هستند که مستقیماً بر کیفیت آموزشی دانش‌آموزان، کارآمدی معلمان و در نهایت بر پیشرفت جامعه تأثیر می‌گذارد (۵). بنابراین، به اشتراک‌گذاری دانش میان کارکنان ادارات آموزش و پرورش می‌تواند زمینه‌ساز انتقال تجارب موفق، پیشگیری از تکرار خطاها، تسهیل در حل مسائل پیچیده، و ارتقای کیفیت خدمات آموزشی گردد (۶). به اشتراک‌گذاری دانش بین کارکنان آموزش و پرورش، بستری حیاتی برای تبادل تجارب ارزشمند و موفق فراهم می‌آورد. این امر از اتلاف منابع با جلوگیری از تکرار اشتباهات گذشته جلوگیری کرده و با استفاده از خرد جمعی، حل چالش‌های پیچیده را تسهیل می‌کند. در نهایت، این همکاری مستمر به ارتقای محسوس کیفیت خدمات آموزشی و تربیتی منجر خواهد شد.

با وجود این اهمیت، تسهیم دانش در سازمان‌های دولتی از جمله آموزش و پرورش با موانع متعددی مواجه است. عواملی همچون فرهنگ سازمانی مبتنی بر فردگرایی، فقدان اعتماد میان کارکنان، کمبود انگیزه‌های درونی و بیرونی، ضعف ساختارهای ارتباطی، و نبود زیرساخت‌های فناورانه می‌تواند مانع از جریان روان و اثربخش دانش در سازمان شود (۷). این موانع سبب می‌گردد دانش ارزشمند کارکنان در ذهن آنان انباشته شده و به جای آنکه به دارایی مشترک سازمانی تبدیل شود، در سطح فردی باقی بماند (۸).

از سوی دیگر، تسهیم دانش پدیده‌ای چندبعدی است و تنها محدود به جنبه‌های فناورانه یا ساختاری نیست. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که ابعادی همچون عوامل فردی (انگیزه‌ها، نگرش‌ها، اعتماد)، عوامل سازمانی (ساختار، فرهنگ، سیاست‌ها)، و عوامل فناورانه (سیستم‌های اطلاعاتی، ابزارهای ارتباطی) همگی در شکل‌گیری رفتارهای تسهیم دانش مؤثرند (۹). شناسایی دقیق این ابعاد در هر سازمان، نخستین گام برای طراحی برنامه‌های مؤثر مدیریت دانش است. در ایران، اگرچه طی سال‌های اخیر توجه بیشتری به مقوله مدیریت دانش در بخش‌های مختلف شده است، اما در حوزه آموزش و پرورش همچنان خلأهای جدی در زمینه شناخت ابعاد و مؤلفه‌های مؤثر بر تسهیم دانش وجود دارد (۱۰). اکثر مطالعات انجام‌شده بیشتر به حوزه‌های صنعتی یا دانشگاهی پرداخته‌اند (۱۱) و کمتر بر سازمان‌های آموزشی با ساختار پیچیده و نیروی انسانی گسترده‌ای همچون آموزش و پرورش متمرکز بوده‌اند (۱۲). این در حالی است که ویژگی‌های خاص آموزش و پرورش، از جمله مأموریت تربیت نیروی انسانی آینده‌ساز، اهمیت و ضرورت شناسایی دقیق ابعاد تسهیم دانش در این سازمان را دوچندان می‌سازد. بنابراین، مسئله اصلی پژوهش حاضر این است که ابعاد تسهیم دانش در اداره‌های آموزش و پرورش در راستای توسعه سلامت کدام‌اند؟ پاسخ به این پرسش می‌تواند به مدیران و سیاست‌گذاران آموزش و پرورش کمک کند تا با طراحی سازوکارها و سیاست‌های مناسب، فرهنگ و بستر لازم برای جریان مؤثر دانش را ایجاد کرده و از ظرفیت‌های نهفته نیروی انسانی خود به بهترین شکل بهره‌برداری کنند.

روش‌شناسی

روش تحقیق پژوهش حاضر آمیخته اکتشافی می‌باشد، در مرحله کیفی از تحلیل تم و در مرحله کمی از روش تحلیل توصیفی- پیمایی بهره گرفته شد و این مطالعه در کمیسیون کد اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری با کد اخلاق IR.IAU.SARI.REC.1401.180 به تصویب رسید. مشارکت کنندگان در بخش کیفی خبرگان و متخصصان دانشگاه در حوزه مدیریت و علوم تربیتی بودند، که در راستای اخلاق سازمانی سابقه تحصیلی، پژوهشی، چاپ کتاب، هدایت رساله دانشجویان تحصیلات تکمیلی داشتند، در این بخش از طریق روش نمونه‌گیری هدفمند تعداد ۱۶ نفر به عنوان از مطلعین کلیدی انتخاب شدند. برآورد حجم نمونه مورد نظر بر مبنای اشباع نظری داده‌ها انجام شد. جامعه آماری پژوهش در بخش کمی شامل ۱۶۶۰ نفر از کارکنان ادارات آموزش و پرورش استان مازندران است. با استفاده از فرمول کوکران ۳۵۰ نفر به طور تصادفی به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌های پژوهش در بخش کیفی مصاحبه نیمه ساختار یافته بود، باید تأکید کرد که برای درک عوامل مؤثر بر نگرش کارکنان می‌بایست دیدگاه مشارکت کنندگان را مورد تجزیه و تحلیل قرار داد و از دل داده‌های به دست آمده از نظرات آن‌ها، عوامل مورد نظر را استخراج کرد، در این میان و برای رعایت اصول اخلاق پژوهش، در جریان مصاحبه‌ها از مشارکت کنندگان خواسته شد تا صحبت‌های آن‌ها ضبط و ثبت شود. پس از پایان مصاحبه به صورت دقیق مصاحبه‌ها بررسی و به روی کاغذ برگردانده می‌شود. در بخش کمی ابزار گردآوری داده‌های پژوهش پرسشنامه محقق ساخته بود، در این بخش گویه‌ها و عواملی که در بخش کیفی اکتشاف و استخراج شده مورد آزمون الگوی نظری به صورت کمی قرار گرفت، هدف این مرحله آن بود که مشخص کند کدام یک از مؤلفه‌های معنی دارند و کدامیک از آن‌ها معنی‌دار نیستند و باید از الگو کنار گذاشته شوند. تجزیه و تحلیل داده‌های در بخش کیفی روش تحلیل تم که مبتنی بر کدگذاری باز است استفاده شد و در بخش کمی با استفاده از نرم افزارهای آماری SPSS21 و Amos در دو سطح توصیفی و استنباطی انجام شد. در سطح توصیفی از آماره‌های میانگین، انحراف استاندارد، کجی و کشیدگی و در سطح استنباطی از تحلیل عاملی اکتشافی و تاییدی بهره گرفته شده است.

یافته‌ها

جدول ۱ نشان می‌دهد، مقدار KMO (کفایت نمونه برداری) برابر ۰/۸۶۶ و سطح معناداری آزمون کرویت بارلت برابر ۰/۰۰۰۹ است. بنابراین، علاوه بر کفایت نمونه برداری، اجرای تحلیل عاملی بر پایه ماتریس همبستگی مورد مطالعه نیز قابل توجیه خواهد بود. مشخصه‌های آماری اولیه که در اجرای تحلیل مولفه‌های اصلی برای سازه تسهیم دانش به دست آمده در جدول ۱ نمایش داده شده است.

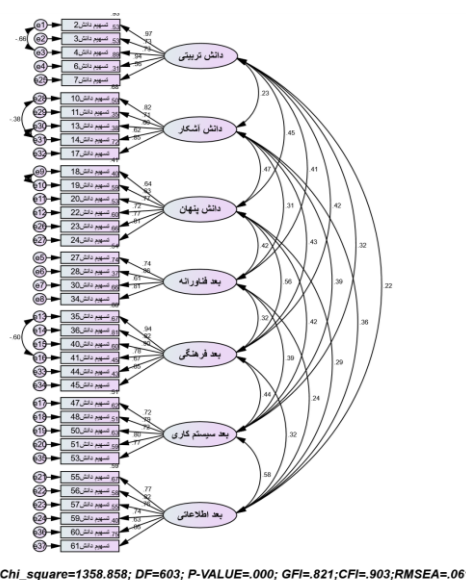
جدول ۱- نتایج شاخص KMO و آزمون بارلت برای سازه تسهیم دانش		
سازه	عدد آزمون تناسب کایزر مایر و آزمون بارلت	
	KMO	۰/۸۶۶
تسهیم دانش	Bartlett	۸۵۶۸/۴۸
	Df	۱۱۷۶
	P-Value	۰/۰۰۰۹

چنانچه در **جدول ۲** ملاحظه می‌شود ارزش‌های ویژه ۷ عامل مورد تحقیق؛ بزرگتر از ۳ که مجموعاً تقریباً ۵۱/۳۳ درصد از تغییرات کل را بعهده دارند، در میان آن‌ها ارزش ویژه عامل اول برابر با ۲۲/۸۲، ارزش ویژه عامل دوم برابر با ۷/۷۱، عامل سوم برابر با ۵/۲۵، عامل چهارم ۴/۶۵، عامل پنجم ۴/۰۲، عامل ششم ۳/۵۲، عامل هفتم ۳/۳۶ بوده است.

جدول ۲- عوامل استخراج شده و درصد واریانس تبیین شده توسط مولفه‌های تسهیم دانش

مولفه	مقادیر ویژه اولیه		مجموع توان دوم بارهای عاملی استخراج شده		مجموع توان دوم بارهای عاملی تسهیم دانش	
	کل	درصد از واریانس	درصد از واریانس	کل	درصد از واریانس	کل
۱	۱۱/۱۸	۲۲/۸۲	۲۲/۸۲	۱۱/۱۸	۲۲/۸۲	۴/۶۰
۲	۳/۷۸	۷/۷۱	۳۰/۵۳	۳/۷۸	۷/۷۱	۸/۴۰
۳	۲/۵۷	۵/۲۵	۳۵/۷۸	۵/۲۵	۲/۵۷	۷/۹۲
۴	۲/۲۸	۴/۶۵	۴۰/۴۳	۲/۲۸	۴/۶۵	۳/۶۸
۵	۱/۹۷	۴/۰۲	۴۴/۴۵	۱/۹۷	۴/۰۲	۳/۱۲
۶	۱/۷۲	۳/۵۲	۴۷/۹۷	۱/۷۲	۳/۵۲	۲/۹۱
۷	۱/۶۵	۳/۳۶	۵۱/۳۳	۱/۶۵	۳/۳۶	۲/۸۵

طبق نتایج به دست آمده از مولفه‌های استخراجی براساس دوران واریماکس مشخص می‌شود که ۷ عامل تعیین شده بشرح: ۱. دانش ترتیبی (۵ گویه)، ۲. دانش آشکار (۵ گویه)، ۳. دانش پنهان (۶ گویه)، ۴. بعد فناورانه تسهیم دانش (۴ گویه)، ۵. بعد فرهنگی (۶ گویه)، ۶. بعد سیستم کاری (۵ گویه)، ۷. بعد اطلاعاتی (۶ گویه) در نظر گرفته شده است. بطور کلی سوالات ۸، ۵، ۲۱، ۲۵، ۳۲، ۳۹، ۴۳، ۴۶، ۴۹، ۵۴، ۵۸ و ۶۲ از پرسشنامه و تحلیل نهایی در مدل حذف شده و در نهایت پرسشنامه تسهیم دانش با تعداد ۳۲ سوال تبدیل شده است. شکل ۱ مدل اندازه‌گیری سازه را در حالت ضرایب استاندارد نشان می‌دهد، که مقادیر CFI، GFI به ترتیب ۰/۹۰۳ و ۰/۸۲۱ بوده، مقدار RMSEA نیز برابر با ۰/۰۶۱ و نسبت کای دو به درجه آزادی نیز عددی کمتر از ۳ است (۲/۲۵۳). در نتیجه سازه‌ی طراحی شده جهت سنجش تسهیم دانش مناسب بنظر می‌رسد.

شکل ۱- مدل اندازه گیری تسهیم دانش در حالت ضرایب استاندارد

همانطور که در جدول ۳ ملاحظه می‌گردد، مقدار آماره‌ی کای-دو در مدل ۱۴۲۷/۲۵۹، درجه آزادی مدل نیز برابر با ۶۱۷ است که حاصل نسبت آنها برابر با ۲/۳۱۳ است که مقدار قابل قبولی است. از طرفی دیگر شاخص‌های برازندگی الگو مانند CFI، IFI، همگی در حد قابل قبول و مناسب قرار دارند و شاخص SRMR نیز ۰/۰۷۲۴ است.

جدول ۳- شاخص‌های برازش مدل تحلیل عاملی تاییدی مرتبه دوم تسهیم دانش

شاخص‌ها	مقدار قابل قبول	مقدار یافته پژوهش	مطلوبیت
کای دو (χ^2) مجذور کای	-	۱۴۲۷/۲۵۹	تایید مدل
P-Value	-	۰/۰۰۰	تایید مدل
Df (درجه آزادی)	$df \geq 0$	۶۱۷	تایید مدل
χ^2/df	$\chi^2/df < 3$	۲/۳۱۳	تایید مدل
RMSEA	RMSEA < 0.1	۰/۰۶۲	تایید مدل
NFI	NFI > 0.8	۰/۸۳۲	تایید مدل
AGFI	AGFI > 0.8	۰/۷۸۶	عدم تایید مدل
GFI	GFI > 0.8	۰/۸۱۲	تایید مدل
CFI	CFI > 0.8	۰/۸۹۶	تایید مدل
IFI	IFI > 0.8	۰/۸۹۷	تایید مدل
SRMR	هرچه به صفر نزدیکتر باشد.	۰/۰۷۲۴	تایید مدل

بحث

یافته‌های این تحقیق نشان داد که تسهیم دانش در اداره‌های آموزش و پرورش استان مازندران ابعاد متنوعی دارد و نمی‌توان آن را به یک بُعد یا یک مؤلفه محدود کرد (۱۱). نتایج آشکار ساخت که ابعاد مختلفی همچون دانش ترتیبی، دانش آشکار، دانش پنهان، بعد فناورانه، بعد فرهنگی، بعد سیستم کاری و بعد اطلاعاتی در این فرایند دخالت دارند و هر یک به نوعی بر جریان دانش میان کارکنان اثرگذارند. وجود دانش ترتیبی نشان می‌دهد که بسیاری از امور و فرایندهای سازمانی در آموزش و پرورش مبتنی بر رویه‌ها، دستورالعمل‌ها و توالی فعالیت‌ها است. نتایج به دست آمده با نتایج تحقیقات موره (Moore) و همکاران (۲۰۲۴) (۶) و کروسون (Crosson) و همکاران (۲۰۲۳) (۵) همراستا و همسو بود. زمانی که کارکنان این نوع دانش را با یکدیگر تسهیم می‌کنند، هماهنگی و انسجام بیشتری در اجرای فعالیت‌ها شکل می‌گیرد و احتمال خطا یا دوباره کاری کاهش می‌یابد (۱). از سوی دیگر، دانش آشکار که بیشتر شامل اسناد، گزارش‌ها، دستورالعمل‌ها و اطلاعات مدون است، نقش اساسی در انتقال سریع و شفاف داده‌ها دارد. تسهیم دانش آشکار در ادارات آموزش و پرورش می‌تواند موجب افزایش شفافیت، پاسخگویی و ارتقای کیفیت تصمیم‌گیری شود (۱۰). همچنین یافته‌های این پژوهش با نتایج پژوهش‌های پیشین همخوانی دارد. برای مثال، نتایج تحقیقات کیائو (Qiao) و همکاران (۲۰۲۳) (۴) نشان داده است که افراد با سطح بالای شفقت به خود، در مواجهه با چالش‌ها عملکرد بهتر، اضطراب کمتر و خودپنداره مثبت‌تری دارند. با این حال، بخش مهمی از دانش کارکنان در قالب دانش پنهان باقی می‌ماند؛ دانشی که به صورت تجربیات شخصی، مهارت‌های عملی و بینش‌های فردی در ذهن افراد ذخیره شده و انتقال آن دشوارتر است (۷). نتایج نشان داد که شناسایی و به اشتراک‌گذاری این دانش پنهان در اداره‌های آموزش و پرورش اهمیت فراوانی دارد، زیرا بسیاری از راهکارهای خلاقانه برای حل مسائل پیچیده آموزشی و اداری از دل همین تجارب و شهود فردی بیرون می‌آید (۱۲). فراهم کردن بستری برای بیان آزادانه تجربه‌ها، کارگاه‌های تبادل تجربه و تقویت فرهنگ یادگیری جمعی می‌تواند به آشکارسازی این نوع دانش کمک کند. بعد فناورانه نیز به عنوان یکی از مؤلفه‌های مهم شناسایی شد. این بعد بیانگر نقش فناوری‌های نوین ارتباطی و اطلاعاتی در تسهیم دانش است. سامانه‌های اطلاعاتی، شبکه‌های داخلی، بانک‌های داده و پلتفرم‌های آموزشی آنلاین از جمله ابزارهایی هستند که می‌توانند سرعت، دقت و گستره انتقال دانش را در سازمان افزایش دهند. با این حال، بهره‌گیری از فناوری بدون توجه به عوامل انسانی و فرهنگی کفایت ندارد

و صرفاً نقش تسهیل کننده دارد (۹). بعد فرهنگی یکی از اساسی ترین مؤلفه ها بود. نتایج نشان داد که فرهنگ سازمانی مبتنی بر اعتماد، همکاری، احترام متقابل و ارزش گذاری به دانش دیگران، زمینه ساز جریان روان تر دانش در ادارات آموزش و پرورش است. اگر کارکنان احساس کنند که دانش آنان ارزشمند است و به اشتراک گذاری آن موجب تهدید موقعیت شغلی یا کاهش جایگاهشان نمی شود، تمایل بیشتری به مشارکت در فرایند تسهیم خواهند داشت (۴). در مقابل، وجود فضای رقابتی منفی یا بی اعتمادی می تواند بزرگ ترین مانع در این مسیر باشد. بعد سیستم کاری نیز بیانگر نقش ساختارها و فرآیندهای کاری در تسهیم دانش است. زمانی که نظام های کاری به گونه ای طراحی شوند که همکاری بین واحدها و کارکنان را تسهیل کنند، فرصت های بیشتری برای تبادل دانش ایجاد خواهد شد. اما اگر ساختارهای کاری پیچیده و بوروکراتیک باشند، جریان دانش به کندی صورت گرفته یا متوقف می شود. در نهایت، بعد اطلاعاتی نشان دهنده اهمیت دسترسی به اطلاعات معتبر، به روز و کارآمد است. کارکنان زمانی قادر به تسهیم مؤثر دانش هستند که خود به منابع اطلاعاتی کافی دسترسی داشته باشند. نبود اطلاعات مناسب، ناقص بودن داده ها یا عدم به روزرسانی سیستم ها می تواند مانع از شکل گیری رفتارهای تسهیم دانش گردد (۸).

نتیجه گیری

مجموع این یافته ها بیانگر آن است که تسهیم دانش در اداره های آموزش و پرورش استان مازندران یک فرایند پیچیده، چندلایه و وابسته به تعامل همزمان عوامل انسانی، فناورانه، فرهنگی و ساختاری است. اگر تنها یکی از این ابعاد مورد توجه قرار گیرد و سایر ابعاد نادیده گرفته شوند، نتیجه مطلوب حاصل نخواهد شد. بنابراین، مدیران و سیاست گذاران این حوزه باید با نگرشی جامع و سیستمی، زمینه های لازم برای تقویت همه ابعاد شناسایی شده را فراهم کنند. این امر می تواند به ارتقای کیفیت تصمیم گیری ها، افزایش بهره وری سازمانی، بهبود یادگیری سازمانی و در نهایت تحقق اهداف کلان نظام آموزش و پرورش منجر شود.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

این مطالعه با کد IR.IAU.SARI.REC.1401.180 از کمیته اخلاق در پژوهش دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری به تایید رسیده است.

حامی مالی

این تحقیق هیچ بودجه ای دریافت نکرده است.

مشارکت نویسندگان

مفهوم سازی، کیومرث خطیر پاشا؛ روش شناسی، نجمه السادات گلستانی فرد؛ نرم افزار، کیومرث خطیر پاشا؛ اعتبارسنجی، کیومرث خطیر پاشا؛ تحلیل، نجمه السادات گلستانی فرد؛ تحقیق، نجمه السادات گلستانی فرد؛ مدیریت داده، کیومرث خطیر پاشا؛ نوشتن - آماده سازی پیش نویس اصلی، کیومرث خطیر پاشا؛ نظارت، کیومرث خطیر پاشا؛ مدیریت پروژه، کیومرث خطیر پاشا.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسنده، این مقاله تعارض منافع ندارد.

تشکر و قدردانی

نویسندگان مقاله مراتب قدردانی خود را از مسئولین دانشکده مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، همچنین از همکاری آزمودنی‌های شرکت‌کننده در اجرای این پژوهش ابراز می‌دارند.

References

1. Dodd S, Widnall E, Russell AE, Curtin EL, Simmonds R, Limmer M, et al. School-based peer education interventions to improve health: a global systematic review of effectiveness. BMC Public Health. 2022;22(1):2247. doi: 10.1186/s12889-022-14688-3
2. Pohorilyak RY, Zheliznyak AV, Feger OV. IMPACT OF DISTANCE EDUCATION ON STUDENTS' HEALTH. Wiad Lek. 2023;76(3):640-644. doi: 10.36740/WLek202303129
3. Wang B. Exploration of the Path of Innovation and Entrepreneurship Education for College Students from the Perspective of Mental Health Education. J Healthc Eng. 2022 ;2022:2659160. doi: 10.1155/2022/2659160
4. Qiao S, Huang G. Analysis of the Correlation between Football Education Environment and Students' Psychology Health Based on Gauss Characteristics. J Environ Public Health. 2022 ;2022:9429846. doi: 10.1155/2022/9429846
5. Crosson FJ, Levine SL, Ross MN. Health Policy Education for Medical Students: Time to Rethink? Perm J. 2023;27(3):10-13. doi: 10.7812/TPP/23.045
6. Lei C, Zhou H, Qu M, Cheng H, Tao Z, Song X, Zhou H, Zhang L. Revisiting global health education: The engagement of medical students. J Glob Health. 2023;13:03059. doi: 10.7189/jogh.13.03059
7. Akca A, Ayaz-Alkaya S. Effectiveness of health literacy education for nursing students: A randomized controlled trial. Int J Nurs Pract. 2021;27(5):e12981. doi: 10.1111/ijn.12981
8. Loiselle M, Travis F. Improving physical and mental health of college students through Consciousness-Based Education. J Am Coll Health. 2023;71(9):2673-2678. doi: 10.1080/07448481.2021.1984245
9. Moore A. From education to empowerment: Redesigning the role of students in college health promotion. J Am Coll Health. 2023;71(4):984-987. 2024;15:100694. doi: 10.1080/07448481.2021.1920603
10. Roberts ME, Berg J, Hicks R. Nurse practitioner education: Educating educators, students, and practicing nurse practitioners. J Am Assoc Nurse Pract. 2023;35(9):525-527. doi: 10.1097/JXX.0000000000000940
11. Evashwick C, Tao D, Perkiö M, Grivna M, Harrison R. A scoping review of studies evaluating the education of health professional students about public health. Public Health. 2020;178:105-111. doi: 10.1016/j.puhe.2019.08.019
12. Reubenson A, Elkins MR. Clinical education of physiotherapy students. J Physiother. 2022;68(3):153-155. doi: 10.1016/j.jphys.2022.05.012